

Vikram Seth Poeta i narrador indi

“Mai hauria cregut q

‘Dues vides’ són molts llibres en un: conta la vida dels oncles de l'autor i de les persones que van conèixer, i també el temps convuls en què van viure • Vikram Seth ha transformat aquestes memòries en una radiografia del segle XX • Text: Virgínia Mascaró Foto: Pere Virgili

Què va escriure primer, el poema introductor ‘A l'oncle Shanti i la tieta Henny’ o el llibre ‘Dues vides’ (Anagrama /Empúries)?

Primer vaig escriure el llibre. Després, vaig fer el poema. Sempre és així. Tots els meus llibres porten un sonet de Puixkin al començament. És un costum. A *Dues vides*, però, n'he fet servir un de meu de 14 versos que té una estructura molt especial perquè porta l'acròstic: *Shanti Hennyerle*. L'han traduït Salvador Oliva i Albert Torrescasana, al català, i Damián Alou, al castellà.

Què ha suposat per a vostè acabar aquest llibre? ¿Li ha servit per saldar un deute pendent, per posar ordre a pensaments i sentiments?

És complex dir-ho. Hi han participat un conjunt de sentiments. No tenia res a fer en aquell moment. La meua mare em va suggerir escriure sobre el meu oncle, perquè havia tingut una vida molt especial i va viure uns esdeveniments crucials del segle XX. Originalment, jo l'escrivia per fer-ne un ús exclusivament familiar. Només després de llegir les cartes de la tieta Henny vaig veure la riquesa del material de què disposava. Per una banda, hi havia la vida de la tieta i la del meu oncle, el significat de l'amistat, de l'amor i el coratge que els va caracteritzar, i per l'altra, l'època turbulenta que els va tocar viure. Ja no es tractava d'escriure la vida d'un individu, ni la de dues persones, sinó que tot plegat havia esdevingut una tasca molt més complicada.

Hi ha informació que no ha publicat?

He hagut de seleccionar molt material. Tenia moltíssimes cartes. N'he fet servir només un 5 per cent. El que he descartat ho he fet amb la finalitat de trobar una manera efectiva per a la història que contava, un sentit de la proporció. Però tot el que he descartat no ha estat per protegir-me, ni per protegir els meus oncles, sinó per motius exclusivament literaris. És cert que la meua família no va estar gaire contenta que al llibre descrivís els últims deu anys de la vida del meu oncle, quan ja estava incapacitat, físicament i psíquicament, però jo no estava escrivint una hagiografia. Al llibre ja ho dic: vull que a aquestes persones se'ls recordi amb tota la seva complexitat. Era un deure que les històries de les perso-

nes que hi surten expliquessin la història del moment crucial que van viure.

Tot és veridic?

Tot: des del descobriment de les cartes fins a la pèrdua del braç de l'oncle Shanti passant per la història del seu amic dentista. No vaig modificar mai els fets. Sempre vaig respectar la realitat. La meua tasca ha consistit a seleccionar, a ordenar i a interpretar.

Quin paper hi ha jugat una certa ficció?

No hi ha ficció. L'únic que jo he fet és donar-li una trama narrativa, que la història tingués força era molt important, però ha estat senzill perquè els personatges que hi surten ja són molt forts. Ara bé, no vaig canviar cap lletra de les cartes, simplement vaig deixar parlar l'emoció que desprenien. He estat fidel als originals, perquè no hauria sabut millorar les cartes dels amics de Henny...

Què ha dit del llibre el món jueu? Hi demana una situació més justa avui dia a Israel...

Ha estat ben rebut. Quan el vaig escriure temia que semblés filosemita, per la meua estimació a la tia Henny, i que allora ferís amics meus jueus, però la missió d'un escriptor és denunciar uns fets. Vaig fer una conferència en una institució jueva a Londres, i em van acollir molt bé, tot i que sabia que em farien moltes preguntes sobre dues pàgines del llibre. També va sortir una bona ressenya al magazín d'escriptura i cultura contemporània *Jewish Quartely*.

Hi ha moltes referències a la grafologia de les cartes al llibre. ¿Li ha servit per interpretar i descriure millor els personatges?

“Les meves influències són molt variades.

En aquest sentit, puc dir que m'ha influït molt la poesia de Leopardi”

[Riu] Això només expressa els meus sentiments i interessos per la paraula manuscrita i per comunicar-me amb l'escriptor. Avui dia el correu electrònic ha donat un nou impuls a la comunicació escrita entre les persones, però ja no s'escriu a mà gairebé mai. No podem saber com es troba la persona que escriu, si imprimeix força i impuls a la seva grafia, quin és el seu ànim o desànim, si hi organitza bé les idees. No sóc grafòleg professional, però interpretar els escrits manuals em causa un gran plaer. Potser m'he passat un pèl interpretant personatges a través dels textos manuscrits. Per exemple, la cal·ligrafia d'Eva, una amiga de Henny, i l'estructura desordenada de les seves cartes em va servir per descriure la seva personalitat. Em va agradar comunicar-ho al lector.

Vostè afirma que quan parla hindi, la seva llengua materna, és més aviat tímid, però que quan ho fa en alemany és més aviat arrauat. Vostè que sap i ha après tantes llengües, creu que canvia la seva personalitat segons en quina està parlant?

[Riu] No, el que passa és que quan una persona parla en una llengua estrangera no hi ha tanta implicació personal amb el que està dient. Ets molt més lliure, parles de manera més desinhibida, perquè no coneixes tots els matisos del que estàs dient. A més, la gent que t'escolta també és més tolerant, perquè constata que no en saps prou.

L'últim paràgraf de ‘Dues vides’ fa una crida clara a evitar l'odi entre comunitats, ens interpel·la a posar-nos en el lloc de l'altre, a creure en una lògica humanitària. ¿És aquest el metamissatge del llibre?

Ho hauríem de deixar en paramissatge, perquè no hi ha una intenció didàctica al llibre. Ara bé, és cert que s'hi exposen uns fets molt durs davant dels quals manifesto el meu desig que en la condició humana s'imposi una lògica humanitària. Perquè un anglès podria haver nascut a la Xina, un xinès a l'Índia. Tant de bo entenguéssim que hauríem pogut néixer en el lloc dels altres. Si fóssim conscients d'aquest fet ens podríem comprometre a fer un món millor. Avui dia és més necessari que mai que aquesta comprensió substitueixi el llenguatge de les armes, la confrontació. En aquest sentit, avui

dia en què la majoria de decisions importants es prenen a nivell supranacional, l'Índia probablement pot ensenyar una lliçó al món: que la convivència entre pobles molt diferents és possible.

No se sent íntimament molt exposat quan publica els seus llibres?

Evidentment, però sé que forma part del fet de ser escriptor. Jo sóc una persona molt reservada. Quan parlo d'amor, la gent potser es pensa que és el meu amor. Quan parlo de la mort, em demanen si algú meu ha mort. Per això m'ha costat molt usar la correspondència privada dels oncles. Hi va haver un moment que em vaig demanar si tenia dret a utilitzar-la, concretament la de Henny, quan ella ja no hi era per dir-me si volia o no que la fes servir. Em va ajudar a decidir-me la força de l'escrit que tenia a les mans. Valia la pena publicar-lo.

Què ha dit la seva família del llibre?

Em van comentar que trobaven molt interessants la part de la història que des-

coneixien. Concretament, Henny. Era un capítol important per a la meua família. Els alemanys em van dir que molt commoguts per l'intercanvi de cartes del nazisme. No hauria hagut algú al país i a

Escriure un llibre sobre i la seva tieta, una eureka mica per explicar la seva vida a Europa i als EUA.

Sí, en certa manera senten. Jo sóc molt agraït perquè l'Índia és un país amb la cultura hindú, ha estat islàmica i la judeo colonialisme. A més, també vaig viure molt a estudiar en una escola. Les meves influències són molt variades. En aquest sentit, puc dir que m'ha influït molt la poesia de Leopardi.

“que escriuria novel·la”

Un home petit, fràgil i amb una ment poderosa

Vikram Seth (Calcuta, 1952) va estudiar política, economia i filosofia a Oxford (Gran Bretanya). A la Universitat de Stanford, Califòrnia (EUA) va treballar en una tesi sobre la demografia de la Xina rural. Aquests estudis el van dur, gràcies a una beca, a viure durant dos anys en aquest país asiàtic. Un cop a la Xina va estudiar poesia xinesa clàssica i altres llengües a la Universitat de Nanjing. Després de viure durant molts anys a Londres, actualment la seva vida transcorre entre Salisbury (Gran Bretanya) i Delhi (l'Índia), a prop dels seus pares i on té la seva biblioteca i arxiu personal. Seth és un home amb un ampli ventall de coneixements gràcies als quals ha conreat gèneres diversos: poesia, novel·la, literatura de viatges i narrativa infantil. També ha escrit llibrets per a òpera i ha fet de traductor, biògraf i memorialista.

Està considerat un dels artífexs del boom de la literatura angloíndia. El seu primer llibre, *The Golden Gate*, és un híbrid, una novel·la en vers. Ha publicat set volums de poesia, entre els quals destaquen *The Humble Administrator's Garden* i *All You Who Sleep Tonight*. La seva primera novel·la, *Un buen partido* (Anagrama), va aconseguir un gran èxit internacional de lectors i crítica, cosa que el va situar com un dels autors més importants de l'últim terç del segle XX. Abans de publicar el seu últim llibre de memòries, *Dues vides* (Anagrama /Empúries), va escriure la novel·la *Una música constant* (Anagrama /Empúries). El 1983 va publicar el llibre de viatges *Des del llac del cel* (Proa), que va escriure arran d'un viatge pel Nepal i l'Índia, quan estava estudiant a la Xina. L'escriptura de Vikram Seth causa en el lector una mena de fascinació gens etèria. És cert que tota la seva prosa és plena d'un ritme poètic, però el que la caracteritza, sobretot, és la gran informació que conté. La seva prosa, sigui ficció o no, amaga al darrere una ingent informació històrica, geogràfica, sociològica, política i social. Això fa la seva narrativa educativa, gairebé didàctica, sense proposar-s'ho. En persona, crida l'atenció la seva estatura i complexió, és petitíssim, i la seva aparença una mica fràgil i una mirada que, de vegades, delata el nen que encara és malgrat l'edat (té 54 anys). Tot això contrasta amb una ment poderosa, en el sentit més ampli del terme. És políglot (a més d'hindi i anglès, parla bé el xinès i l'alemany, una mica d'espanyol i d'altres llengües europees). És intel·ligent i savi, cosa que fa que no sigui gens pedant ni prepotent. Al contrari, es mostra com un home obert, sensible i disposat a aprendre de tot el que l'envolta.

ament, la de la tieta completament nou. Molts amics meus que també estaven el llibre, sobretot per es escrites a l'època rrien pogut ser escriment, no hi hagués lgu a l'estranger.

el seu oncle, un indi, opea, ¿li ha servit una va pròpia vida? Vostè ò ha viscut molts anys

a ells dos em repre- fortunat de ser indi, món que, a banda de integrat la cultura cristiana a través del és, en el meu cas, anys a la Xina i vaig scola italiana. Les òn molt variades. En dir que m'ha influït opardi. Les influèn-

cies les reps de tot arreu. Això no vol dir que estiguis desaratat. En el llibre faig referència a aquest fet: pots ser fort com un roure, que té unes grans i profundes arrels al sòl, i, alhora, com un bamian, un arbre les branques del qual cauen cap al terra i tornen a arrelar.

En quin idioma pensa?

Canvio segons el context, però bàsicament és en hindi i anglès. De vegades em

“L'Índia pot ensenyar una lliçó al món: que la convivència entre pobles molt diferents és possible”

trobo traduïnt els meus pensaments, com quan vaig ser a la Xina. Tant el xinès com l'alemany els penso traduïnt.

I quin és l'idioma dels seus somnis?

[Riu] També depèn del context. Però aquesta pregunta és banal.

Se sent més poeta o més narrador?

Em sento més poeta. He escrit set llibres de poesia i realment mai hauria cregut que seria capaç d'escriure novel·la. I menys que el primer llibre de prosa, *Un buen partido*, seria tan llarg, 1.350 pàgines, i tindria una estructura tan complexa. Vaig trigar set anys a acabar-lo.

Què tenen en comú les seves novel·les?

Això no ho hauria de dir jo. Penso que les obres d'un autor tenen semblances com els germans. Per exemple, es va donar el cas que el meu germà petit, que té cinc anys menys que jo, va anar al College d'Oxford, on jo havia estudiat anys abans. Quan el va veure el conserge li va dir: “Vostè és germà de Vikram Seth,

oi?”. Ell va dir que sí, sorprès, perquè el meu germà i jo no ens asseblem gens físicament, però tenim alguna cosa en comú que els altres perceben.

Llavors, el fil subtil és...

La familiaritat, la similitud, la lògica humanitària, potser. Tal volta l'estil, la manera de descriure els personatges. Potser alguna debilitat que s'escola arreu. Jo no hi penso en tot això. Sé que hi és, com la fesomia dels germans, però si ho tingüés massa en compte interrompria o dificultaria el meu procés de creació.

Té algun projecte al tinter?

Actualment no treballo en res concret. Puc dir que estic desocupat de mi mateix. Ara em dedico únicament a la promoció d'aquest últim llibre, que s'ha traduït a moltes llengües. De fet, la prosa és de l'autor que l'ha escrit, però també és de qui l'ha traduït, que en fa una versió nova. Arreu on vaig m'agrada conèixer els traductors dels meus llibres, perquè fan una feina molt important.